

KAUPAN LIITTO

Lausunto

1 (3)

15.10.2018

Päivittäistavarakauppa ry **PTY**

Sosiaali- ja terveysministeriölle

LAUSUNTO TUPAKKA- JA NIKOTIINIPOLITIIKAN KEHITTÄMISTYÖRYHMÄN MIETINNÖSTÄ (STM/2645/2017)

Kaupan liitto ry ja Päivittäistavarakauppa ry (PTY) kiittävät sosiaali- ja terveysministeriötä (STM) mahdollisuudesta kommentoida kehittämistyöryhmän mietintöä ja lausuvat kohteliaimmin seuraavaa:

STM asetti kesäkuussa 2017 työryhmän, jonka tavoitteena oli aikaansaada ehdotukset säädöksiksi ja muiksi toimenpiteiksi, joilla väestön tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttö loppuu vuoteen 2030 mennessä.

Työryhmä esittää yhteensä 44 erilaista toimenpidettä, joilla työryhmän näkemyksen mukaan voitaisiin edistää tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön lopettamistavoitetta. Osa ehdotetuista toimenpiteistä kohdistuisi suoraan tai välillisesti tupakka- ja nikotiinituotteiden jakelijana toimivaan päivittäistavarakauppaan. Erityisesti nostamme seuraavat toimenpide-ehdotukset esiin:

Verotus (toimenpide-ehdotukset 1-3)

Tupakkaveron korotuksia jatkettaisiin vähintään samantasoisesti kuin vaalikaudella 2016-2019. Verorakenne pidettäisiin ennallaan. Lisäksi selvitetäisiin mahdollisuutta verottaa tupakkaa sisältämättömiä nikotiinituotteita. Kaupan näkökulmasta toistuvat veronkorotukset aiheuttavat kustannuksia ja työtä. Tupakkaveroa on korotettu toistuvasti ja uhkana on laittoman maahantuonnin ja välittämisen lisääntyminen, kun hintaero lähialueisiin kasvaa. Olemme aiempien veronkorotusten yhteydessä tuoneet esiin saman huolen harmaan talouden kasvamisesta. Mietinnössä on oikein todettu, että korotusten yhteydessä on kiinnitettävä huomiota niihin toimenpiteisiin, joilla vähennetään tilastoimattoman kulutuksen ja harmaan talouden kasvun riskiä. Toimenpiteet kohdistuvat valitettavan usein laillisiin toimijoihin, kuten päivittäistavarakauppaan lisääntyvänä valvontana tai raportointivelvoitteina. Esimerkiksi tupakkatuotedirektiivin nojalla määrätty tupakan jäljitettävyyjärjestelmä aiheuttaa merkittäviä kustannuksia tupakkatuotteiden laillisille jakelijoille, laittoman kaupan jäädessä kokonaan velvoitteiden ulkopuolelle.

Tupakkaa sisältämättömien nikotiinituotteiden tarkoitus on tukea tupakoinnin lopettamista. Näin ollen suhtaudumme varauksellisesti ehdotukseen tällaisten tuotteiden verottamiseksi.

Nuorten tupakoinnin aloittamisen ehkäisy (toimenpide-ehdotus 4)

Myynti-ikäraja tupakkatuotteiden, nikotiininesteiden ja nikotiinia sisältävien tupakan vastikkeiden osalta ehdotetaan nostettavaksi **20 ikävuoteen**. Myös maahantuonnin ja hallussapitokiellon osalta ikäraja nostettaisiin 20 vuoteen.

15.10.2018

Päivittäistavarakauppa ry PTY

Kaupan liitto ja PTY eivät kannata ikärajan nostamista. Päivittäistavarakaupan toimijoiden näkökulmasta yhdenmukaiset ikäraajat kaikkien ikärajavaltovien tuotteiden osalta helpottavat toimintaa. On huomioitava, että päivittäistavarakaupan toimijat noudattavat jo nykyisin korostettua ikärajavaltontaa ja henkilöllisyyden todentamista edellytetään kaikilta asiakkailta, jotka näyttävät alle 30-vuotiailta. Ikärajan nostamisella ei siis olisi vaikutusta alaikäisten mahdollisuuksiin saada ostettua tupakkatuotteita päivittäistavarakaupasta. Emme näe, että myynti-ikärajan nostamiselle 20 vuoteen on perusteita. Mietinnössä tupakkatuotteet, nikotiininesteet ja nikotiinia sisältävät tupakan vastikkeet rinnastetaan väkeviin alkoholijuomiin, joiden ikäraja on 20 vuotta. On kuitenkin huomioitava, että väkeviä alkoholijuomien myynti on rajoitettu Alkon vähittäismyyntimonopolin toimesta suoritettavaksi. Päivittäistavara-kaupoissa myytävien alkoholijuomien ostoikäraja on 18 vuotta.

Tupakkalain alaisten tuotteiden markkinointi (toimenpide-ehdotus 14)

Tupakkatuotteiden, nikotiininesteiden ja täyttösäiliöiden sekä niiden vähittäismyyntipakkausten ominaisuuksien sääntelyä ehdotetaan muutettavaksi niin, että otetaan käyttöön yhdenmukaisia tuotepakkauksia ja tuotteita koskeva sääntely (ns. plain packaging).

Kaupan liitto ja PTY eivät kannata yhdenmukaisia tuotepakkauksia ja tuotteita koskevaa sääntelyä. Tupakkatuotteiden markkinointi- ja esilläpitokiellon johdosta tuotteet ovat jo nykyisin kuluttajien katseilta piilossa ja kuluttajan tulee tietää ostaessaan, minkä tuotteen hän haluaa. Yhdenmukaisiin tuotepakkauksiin siirtyminen vaikeuttaisi kaupan toimijoiden toimintaa varastoinnissa, vastaanotossa, inventaarioissa sekä etenkin asiakaspalvelutilanteissa. Kaupan kassojen toiminta vaikeutuisi merkittävästi, mikäli tuotteiden tunnistamista vaikeutettaisiin nykyisestä.

Uusien tuotteiden sääntely (toimenpide-ehdotus 32)

Läkelakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että **viranomaiselle lisätään harkintavaltaa** nikotiinia sisältävien **itsehoitolääkkeiden jakelukanavista** tilanteissa, joissa nikotiinia sisältävä itsehoitolääke on selvästi tehty sen kaltaiseksi, että se on omiaan tupakasta vieroituksen sijaan ylläpitämään henkilön nikotiiniriippuvuutta.

Kaupan liitto ja PTY eivät kannata viranomaisen harkintavallan lisäämistä jakelukanavista päätettäessä. Itsehoitolääkkeiden jakelua tulisi päinvastoin vapauttaa ja sallia myös muiden kuin nikotiinia sisältävien itsehoitolääkkeiden jakelu päivittäistavarakaupoissa. Päivittäistavarakaupoissa ei ole tunnistettu sellaista kuluttajien käyttäytymistä, joka viittaisi riippuvuuden ylläpitämiseen itsehoitolääkkeiden avulla.

Toimeenpanon tehostaminen (toimenpide-ehdotus 37)

Tupakkalain säädettyt vuosittaiset valvontamaksut ehdotetaan pidettäväksi voimassa olevan tupakkalain mukaisella maksimitasolla. Eli maakuntauudistuksen yhteydessä esitettyä alennusta ei tehtäisi, vaan valvontamaksun tulisi olla 500-1000 euroa per myyntipiste.

Kaupan liitto ja PTY eivät kannata valvontamaksujen pitämistä voimassa olevan tupakkalain mukaisella maksimitasolla. Valvontamaksuista on muodostunut jo nyt päivittäistavarakaupalle huomattava maksurasite. Sen vaikutukset korostuvat erityisesti pienten päivittäistavarakaupan myymälöiden osalta, joiden osalta

15.10.2018

Päivittäistavarakauppa ry **PTY**

valvontamaksuihin tulisi muutenkin tehdä helpotuksia kaupan palveluiden saavutettavuuden turvaamiseksi myös haja-asutusalueilla. Yleisemminkin kannatamme maksujen riskiperusteisuutta ja valvonnan nykyistä parempaa ja tehokkaampaa kohdentamista. Myyntipistekohtainen valvontamaksu on epäsuhtainen ja kohtuuton ottaen huomioon päivittäistavarakaupan tekemän omavalvonnan ja tehostetun ikärajavaalvonnan myös tupakka- ja nikotiinituotteiden osalta.

Muut toimenpiteet

Mietinnössä ehdotetaan myös selvitettäväksi mahdollisuus saada aikaan tuotevastuuseen perustuva tupakkasairauksien hoidon ja vieroituksen korvausjärjestelmä.

Kaupan liitto ja PTY eivät kannata myöskään tuotevastuun laajentamista. Kaupan toimijoihin kohdistuu jo nykyisellään huomattavan paljon tuottajavastuovelvoitteita, joiden huolellisesta hoitamisesta aiheutuu merkittäviä kustannuksia ja hallinnollista taakkaa. Tupakkaverokertymällä on mahdollisuus kattaa tupakoinnin aiheuttamien terveyshaittojen ja tarvittavan valistuksen kustannukset. Valtionvarainministeriön laskelmien mukaan verokertymä kattaa nämä kustannukset jo nykyisellään.

Lopuksi

Päivittäistavarakauppa Suomessa toimii vastuullisesti tupakka- ja nikotiinituotteiden myynnissä huolehtien tuotteiden lainmukaisesta myynnistä. Päivittäistavarakauppa tekee myös paljon vapaaehtoista työtä omavalvonnan kehittämiseksi ja erityisesti ikärajavaalvonnan tehokkaaksi toteuttamiseksi. Kaupan liitto ja PTY kannattavat toimenpiteitä, joilla lisätään kansalaisten tietoisuutta tupakoinnin haitoista ja muutetaan siten kulutustottumuksia. Mietintö pitää sisällään myös tällaisia toimenpiteitä ja niiden toteuttamista pidämme hyvänä.

Kunnioitavasti

KAUPAN LIITTO RY

Juhani Pekkala
Toimitusjohtaja

PÄIVITTÄISTAVARAKAUPPA RY

Kari Luoto
Toimitusjohtaja